

STDSGLR
Stadsgalerij Heerlen

Bezoekadres: tel. +31 (0) 45 577 22 10
Bongerd 18, Heerlen fax +31 (0) 45 577 22 90
Postadres: Postbus 1 stadsgalerij@heerlen.nl
NL 6400 AA Heerlen www.stadsgalerijheerlen.nl

Museum voor moderne en hedendaagse kunst

Leren in het museum

Educatief -Project voor het Basisonderwijs

(On)mogelijke woorden als beelden

(Samenstellen van zelfstandige naamwoorden en beelden)

Projectinformatie voor de onderwijzer

Informatie over het project

Projectgegevens:

Titel:	(On)mogelijke woorden als beelden
Doelgroep	Primair onderwijs (PO)
Leeftijd	9 t/m 10 jaar
Aantal deelnemers	max. 24 kinderen
Projectbeschrijving	Het project bestaat uit 2 onderdelen: 1^e gedeelte: Een rondleiding door de expositie 2^e gedeelte: Doe-opdracht; met zelfstandige naamwoorden spelen en er beelden van maken door middel van collagetechniek.
Thema: Samenstellen en ordenen	Een schilderij of een tekening ontstaat niet zomaar. De kunstenaar moet kiezen, beelden bij elkaar zetten, ordenen en combineren. Dit wordt wel de 'compositie' van het beeld genoemd. Sommige woorden zijn eveneens samengesteld uit verschillende andere woorden (bijv. Hout en Worm = Houtworm) Kun je nu ook beelden en woorden combineren en zo nieuwe begrippen creëren? Woorden als beelden en beelden als woorden? In de war? Dan is dit project bij uitstek geschikt om te ervaren dat er ook andere manieren zijn om je beeldend uit te drukken. De collage-techniek staat centraal in de uitwerking van deze workshop.
	Het project sluit aan op de lees- en schrijfvaardigheden van de leerlingen.
Doelen	Het begrip "zelfstandig naamwoord" verdiepen Schrijven en lezen zowel van schrijf- als beeldtaal Vergelijking beeldtaal en schrijftaal Creatief omgaan met beelden en woorden Algemene creativiteitsontwikkeling Algemene lees- en schrijfvaardigheid
Kerdoelen	Het project speelt in op volgende kerndoelen binnen het basisonderwijs: <ul style="list-style-type: none"> o Mondeling taalonderwijs o Schriftelijk taalonderwijs o Taalbeschouwing o Oriëntatie op jezelf en de wereld o Tijd o Kunstzinnige oriëntatie
Vorbereiding door de onderwijzer	Het project vereist de nodige voorbereiding door de onderwijzer. Het begrip "zelfstandig naamwoord" (of andere benamingen hiervoor, zoals "ding-, dier-, of mens-woord") moet wel bekend zijn bij de kinderen.
Materiaal	Aanwezig in het museum
Tijdsduur	Totaal 1,5 uur
Begeleiding	Medebegeleiding door de leraar is gewenst
Kosten	€ 2,00 per leerling; gratis voor begeleidende leraren
Aanmelding	Aanmeldingsformulier op de laatste bladzijde invullen en opsturen.

Informatie over het project

1^e gedeelte: een rondleiding

Tijdens de rondleiding worden de kinderen vertrouwd gemaakt met het museum en kunst. De kunstwerken worden gezamenlijk bekeken en met behulp van vragen wordt met de kinderen een gesprek aangegaan.

Bijvoorbeeld:

Algemeen over het museum

Was je al eens in een musea?

Wat is een musea?

Welke musea bestaan er en wat wordt er verzamelt en tentoongesteld?

Over de kunstwerken

Wat zie je?

Wat valt je op?

Welke dingen zijn hier samengebracht?

Passen zij bij elkaar?

Tijdsduur ca. 20- 30 min.

2^e gedeelte: Doe-opdracht (samenvoegen van zelfstandige naamwoorden)

Bij het maken van een beeld maakt een kunstenaar een samenstelling van dingen en ordent hij. Dit kan op een weloverwogen manier of juist niet. In de kunstwereld met de term 'compositie' aangeduid. Ook bij het schrijven worden woorden samengesteld, en kan dit op een mogelijke of onmogelijke wijze.

Hieruit is het idee ontstaan om verschillende woorden en afbeeldingen te laten combineren. Kinderen leren woorden en beelden met elkaar te combineren en woorden als beelden te laten ontstaan.

Door aan de slag te gaan met de opdracht

“(On)mogelijke woorden als beelden”

worden zowel lees- en schrijfvaardigheden als creatieve ontwikkeling gestimuleerd.

Bewustmaken van:

- zelfstandige naamwoorden
- mogelijkheid zelfstandige naamwoorden te kunnen combineren tot een nieuw begrip
- verbeelding van een nieuw, niet bestaand ('onmogelijk') begrip

Tijdsduur 1 uur

Informatie over het project

Zelfstandig naamwoord

Zelfstandige naamwoorden (of: substantieven) zijn woorden die een 'zelfstandigheid' aanduiden. Het kan hierbij gaan om personen, zaken, eigenschappen, gebeurtenissen, gevoelens enz. (In scholen soms ook gebruikt als mens-, dier-, ding- woord).

Zelfstandige naamwoorden kunnen worden gecombineerd met een aanwijzend voornaamwoord *die/dat*. De meeste zelfstandige naamwoorden kunnen bovendien van 'getal' veranderen.

Uitzonderingen zijn zelfstandige naamwoorden die alleen een enkelvoudsvorm hebben (zoals *fruit, vee, politie*) en zelfstandige naamwoorden die alleen een meervoudsvorm hebben (zoals *hersenen*).

Voorbeelden (waarin het zelfstandig naamwoord cursief is weergegeven):

1a) Hij heeft een dure ***fiets***. (enkelvoud)

1b) Hij heeft drie dure ***fietsen***. (meervoud)

2) ***Jan*** heeft de laatste ***maanden*** helemaal afgezonderd in zijn ***studeerkamer*** aan zijn ***proefschrift*** zitten werken en heeft met veel ***pijn*** en ***moeite*** de definitieve ***versie*** gereed gekregen.

Ook eigennamen, (zoals *Jan, Utrecht, Grolsch*), zijn zelfstandige naamwoorden.

Ook kunnen twee verschillende zelfstandige naamwoorden bij elkaar gebracht worden. Zo ontstaat iets nieuws, een nieuw begrip:

Vogel + Kooi	= Vogelkooi
Thee + Pot	= Theepot
Tuin + Slang	= Tuinslang
Bloemen + Vaas	= Bloemenvaas
Telefoon + Boek	= Telefoonboek
Water + Kan	= Waterkan
Thee + Kop	= Theekop
Hout + Worm	= Houtworm
Water + Kraan	= Waterkraan

Nog wat voorbeelden:

Paardenbloem

Schoorsteenveger

Zebrapad

Bloembol

Kunststof

Wegwijzer

Autoband

Autodeur

Autodief

Informatie over het project

Mogelijke combinatie met 2 woorden

Hier is het nodig om de kinderen te begeleiden, want niet ieder begrip dat uit twee zelfstandige naamwoorden bestaat spreekt tot de verbeelding van de kinderen, of is geschikt om uit te beelden.

Zoek zelf eerst een aantal woorden die uit twee zelfstandige naamwoorden bestaan.

Zoek een samengesteld woord uit dat je het leukst vindt. Maak er nu een beeld van door van ieder woord apart een plaatje uit te knippen uit een tijdschrift of krant.

Voeg deze twee plaatjes door plakken samen in één beeld en geef de ontstane afbeelding een titel door het woord in de afbeelding te schrijven (of misschien gebruik te maken van uitgeknipte letters).

Rare of onmogelijke dingen laten ontstaan.

Rare combinatie met 2 woorden

Verzin een raar woord door twee begrippen bij elkaar te brengen, die eigenlijk niet bij elkaar kunnen; bijvoorbeeld

Auto + Boom   =Autoboomb
Appel + Glas   =Appelglas

Maak er een beeld van door afbeeldingen van de enkele woorden uit te knippen en bij elkaar te plakken.
Geef het beeld weer een titel.

Rare combinatie met 3 of meer woorden

Verzin nu een raar woord door meerdere begrippen bij elkaar te brengen, die eigenlijk niet bij elkaar kunnen; bijvoorbeeld

Water + Bloem + Auto   = Waterbloemauto

Maak er een beeld van door afbeeldingen van de enkele woorden uit te knippen en bij elkaar te plakken.
Geef het beeld weer een titel.

Omgedraaide werkwijze

Laat de kinderen drie (of meer) verschillende afbeeldingen uit tijdschriften knippen en samenvoegen (plakken) op papier. Vervolgens moeten ze de plaatjes benoemen en het woord in/bij de afbeelding voegen. De nieuwe woord - combinaties geven vanzelf 'onmogelijke' titels.

Aanmelding

Projectnaam:.....

Naam van de school.....

Adres van de school.....

Plaats van de school.....

Naam van de leraar.....

Telefoon.....

E-mail.....

Aantal deelnemers.....

Wij willen graag het project boeken op

Dag.....Tijd.....

Datum.....Handtekening.....

Deze aanmelding graag invullen en opsturen naar onderstaand adres.

Wij verheugen ons op uw bezoek.

Wilt u zich voorafgaand aan het klassikale bezoek een beter beeld vormen van het museum, dan bent u van harte welkom.

Een oriënterend bezoek van de leraar is gratis.

Heeft u nog vragen of verdere wensen, neem dan gerust contact op met de Stadsgalerij Heerlen, met:

Helmut Jöcken

Medewerker Educatie en PR

Stadsgalerij Heerlen

045-577 22 14

per mail: h.jocken@heerlen.nl